

DOGODEK

Svetovni dan filozofije:

Osrednji dogodek ob Svetovnem dnevu filozofije se bo odvijal v četrtek, 19. novembra 2026, ob 13.00 v amfiteatru Filozofske fakultete v Mariboru, tema pa je letos naslovljena takole: »Prihodnost med upanjem in tesnobo«.

Gostje dogodka bodo dr. Karolina Babič, dr. Mirt Komel in dr. Luka Omladič. Pogovor z njimi bo vodil dr. Boris Vezjak.

RAZPRAVA

V zadnjih letih se zdi, da je pojem prihodnosti izgubil svoj samoumevni status, še najbolj nekakšne obljube napredka. Klasičen optimizem zamira in misel na to, kaj nas čaka ali celo kaj čaka človeštvo, spremljajo občutki negotovosti, tesnobe in zaskrbljenosti. Vojne, podnebne spremembe, razvoj umetne inteligence, politična polarizacija, gospodarska negotovost in nestabilne razmere v družbi postavljajo pod vprašaj optimistično predstavo, da bo jutri morda boljši od današnjega dne.

Kaj lahko o tem pove filozofija? Kako se spreminja naše razumevanje prihodnosti v času globalnih kriz? Je tesnoba zgolj psihološki odziv na negotovost ali odraža globlje spremembe sodobne družbe? Ali lahko filozofija, družboslovje in humanistika pomagajo razumeti razloge za naraščajoč občutek negotovosti in ponudijo drugačen pogled na prihodnost? Nas lahko pomirijo, kot nas je nehoti pomirila Hannah Arendt, ko je dejala, da vsak konec v zgodovini po nujnosti prinaša nov začetek? Kaj pa, če konec ni le zgodovinski, ampak tudi naraven dogodek?

Ob svetovnem dnevu filozofije želimo na osrednjem dogodku odpreti prostor za poglobljen razmislek o tem bistvenem vprašanju. Razprava bo povezala filozofske, sociološke, psihološke in druge poglede na prihodnost ter skušala odgovoriti vsaj na nekatera od teh vprašanj: zakaj in kako se sodobne družbe vse bolj opredeljujejo skozi občutek negotovosti? Kako na naše predstave o prihodnosti vplivajo politične razmere in krize, vključno z vojnami, podnebne spremembe in umetna inteligenca? Je mogoče prihodnost misliti drugače kot zgolj skozi scenarije katastrofe in konca? Nam zaradi podnebnih sprememb preti konec človeštva in kakšen odnos imamo do tega? Kako naj filozofija misli prihodnost in pomaga prevzeti odgovornost glede nje, če sploh lahko?

STALIŠČA

DR. KAROLINA BABIČ

Prakse socialnih in solidarnostnih ekonomij (zadruga, skupnostni projekti ipd.), ki se vzpostavljajo kot odziv, a hkrati sobivajo s kapitalizmi preteklih stoletij, niso samo alternativni ekonomski modeli, ampak so tudi oziroma so lahko tudi prakse radikalne transformacije kolektivne zavesti. Če sta pojava upanja in tesnobe v zvezi s prihodnostjo vezana na položaj nemoči, pa so solidarnostne prakse vezane na poč posameznikov in skupnosti, da delujejo in da pri tem presegajo vsiljeno liberalno predpostavko o protislovju med individualno svobodo in kolektivnim delovanjem. Poleg tega pa solidarnostne ekonomije (utopično) predstavljajo prihodnosti udejanjajo v sedanjosti, kot mikro realizacije drugačnega sveta in tudi kot trening domišljije, ki si ne toliko zamišlja utopije, ampak eksperimentira s svojim bivanjem; v teh praksah se zaupanje v skupnost in v proces ter odgovornost za rezultate teh procesov kažejo kot politični kategoriji. Negotovost glede prihodnosti je torej v tem kontekstu bolj epistemološka (nevednost o prihodnjih stanjih stvari in s tem hkrati odprtost možnosti) kot pa psihološka (tesnoba, ker ni kontrole nad prihodnostjo). Ostaja pa uganka, kako socialne in solidarnostne ekonomije strukturno vpeti in okrepiti v politično polarnih sistemih, saj jih tradicionalno ne moremo uvrstiti na levi ali desni spekter, prav tako pa se velik del teh praks umika v t.i. politično nevtrálnost.

DR. MIRT KOMEL

Opazam, da se je v zadnjem času zgodil nek čuden obrat tega, kako si predstavljamo preteklost in prihodnost. Včasih se je namreč zdelo, da je preteklost čvrsta, nepremična, nespremenljiva, saj so se stvari, ki so se zgodile, pač dogodile tako, kot so se. Prihodnost pa je bila po drugi strani odprta, vselej spremenljiva, saj se jo je naslavljal kot nekaj, na kar lahko vplivamo z našim delovanjem tukaj in zdaj, v sedanjosti. Danes pa se vsekakor zdi, da velja ravno obratno, kakor da bi preteklost in prihodnost strukturno zamenjali mesti. Preteklost se je raztopila v nekaj, kar se vseskozi spreminja in kaže kot nekaj drugega, kot je nekoč bila, o čemer med drugim priča vrsta norih »teorij«, ki jih lahko najdemo na svetovno-smetiščnem spletu: antika se nikoli ni zgodila, o čemer pričata »izumljena« jezika grščina in latinščina, ki ju boja »nihče ne govori«; renesansa je bila izumljena zgolj zato, da se zaseni srednji vek, ki je bil v resnici »svetel«; moderne revolucije ljudi niso osvobodile, temveč so jih zasušnjile z liberalnimi idejami in ideali; v drugi svetovni vojni pa prave žrtve zgodovine niso bili anarhisti, komunisti, Judje, Slovani in drugi, temveč fašisti, nacisti in domobranci. Prihodnost pa je postala – ali vsaj postaja: v koraku z razvojem umetne inteligence – iz dneva v dan bolj jasno začrtana, nujna in neizogibna, kakor da nanjo sploh ne moremo vplivati, še zlasti pa ne na procese, ki se zdijo neizogibni, kakor na primer takrat, ko gre za pretečo ekološko katastrofo. Od kdaj torej in zakaj smo pustili, da se je preteklost raztopila v varljivo raztopno, prihodnost pa učvrstila v nekaj, kar se zdi, kakor da je že od vekomaj vklesano v kamen?

DR. LUKA OMLADIČ

Prispodoba »vesoljske ladje Zemlja« iz 60. let 20. stol. je bistveno označila prvo, herojsko dobo mišljenja ekološke krize in ekološkega aktivizma. »Ekološka zavest« o (eko)sistemski povezanosti vseh bitij, »meje rasti« ali »planetarne omejitve« so njene karakteristične podobne, ki so se dobro utemeljile z empirično znanostjo (ekološko ali podnebno), manj izrazito pa so se navezale, vsaj do sodobnih poskusov ekonomij odrasti, na sistemsko kritiko kapitalističnega proizvodnega načina in lastninskih odnosov. Prav v času rapidnega poslabšanja razmer na »vesoljski ladji« se je zasebna lastnina zgostila do neverjetnih stopenj in ravno iz strani teh koncentracij prihajajo nove dominantne podobne našega časa. Lahko bi jih označili kot nekakšen *prometejski apokalipsizem*: Zemlja bo neizogibno propadla, a prihodnost je na Marsu; človeški um in telo sta bedno nezadostna, a nadomestila/izboljšala ju bo »superinteligenca«; demokracija in multilateralne dogovarjanje sta passé, na vrsti je vladavina »najmočnejših«, četudi se v prehodnem obdobju še fotografirajo s kartonastimi figurami politikov stare dobe.

Zdi se, da je boj za prihodnost močno odvisen od strategij na teh poljih. Kljub krizi ali »multikrizi« apokalipsa ni usojena. Nikoli ni prepozno za ekološko, podnebno in mirovno ukrepanje in predvsem nikoli ni mogoče sprejeti še bolj nevarne pozicije, da »v tem trenutku to ni naša največja skrb«. Javni prostor je pospešeno privatiziran in monopoliziran, globalno prav iz strani nove vele-koncentrirane zasebne lastnine. Kot je usodno pomemben boj za ohranitev preostalega javnega medijskega prostora, ki je povsod ogrožen, so pomembne taktike preobratov, ki so jih večje v digitalnem mediju rojene generacije, *détournement* digitalnega javnega prostora od znotraj. Nazadnje, demokratična politika, ki se hoče zoperstaviti novi organizaciji moči in njenim oportunističnim političnim zaveznikom, potrebuje jasno moralno izhodišče svoje politične mehanike - »Politika pravi: 'Bodite pametni kot kače'; morala dostavlja (kot omejujoči pogoji): »in neposredni kot golobi« (Kant, K večnemu miru). Postavimo, da to lahko to moralno izhodišče imenujemo skrb: za sočloveka, sobitje, okolje in preživetje.

četrtek, 19. novembra 2026

UNESCO
SVETOVNI
DAN
FILOZOFIJE
2026

Prihodnost
med upanjen
in tesnobo

Prihodnost med upanjem in tesnobo

unesco

Slovenska
nacionalna komisija

**UNESCO
SVETOVNI
DAN
FILOZOFIJE
2026**

**19. 11.
2026**

GOSTJE:

**DR. KAROLINA BABIČ
DR. MIRT KOMEL
DR. LUKA OMLADIČ
DR. BORIS VEZJAK
(MODERATOR)
DIJAKINJE IN DIJAKI
ŠKOFIJSKE GIMNAZIJE
MARIBOR**

**FILOZOFSKA
FAKULTETA
V MARIBORU
OB 13. URI**

PEDAGOGSKI INŠTITUT

Univerza v Mariboru
Filozofska fakulteta

SφD
Slovensko filozofsko
društvo 1935
Slovenian Philosophical Society

**SVETOVNI DAN
FILOZOFIJE**